

Nr 52.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1934 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående ändring i gällande föreskrifter om uppskattning av prästlöneboställes normalavkastning m. m.

Första lagutskottet har till behandling förehaft fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen motionerna i första kammaren nr 145 och 146 av friherre *Lagerfelt m. fl.* samt motionerna i andra kammaren nr 292 av herr *Larsson m. fl.* och nr 297 av herr *Gustafson* i *Kasenberg m. fl.*

I motionerna I: 145 och II: 297, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande av förslag till sådan ändring i lagen om kyrkofond den 30 augusti 1932,

1) att vid uppskattning av löneboställes normalavkastning skall medräknas avkastningen av prästlönefond, som härstammar från bostället, och att avkastningen av sådan fond icke på annat sätt skall medräknas vid bestämmandet av tillskott ur kyrkofonden; ävensom

2) att den i 7 § nämnda lag stadgade räntesatsen av 4 procent nedsättes till 3 1/2 procent.

I motionerna I: 146 och II: 292, vilka ävenledes äro sinsemellan likalydande, har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande och framläggande av förslag till sådan ändring i lagen om kyrkofond, att vid uppskattning av normalavkastning av prästlöneboställen endast ett gemensamt värde skall sättas å samtliga ett pastorat tillhöriga boställen, därvid underskott å ett boställe må avdragas från avkastningen av annat boställe.

Utskottet har, i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande över motionerna från kammarkollegium och statskontoret, vilket yttrande fogas vid detta utlåtande såsom bilaga. I yttrandet redogöres för gällande bestämmelser i ämnet samt motionernas innebörd.

Utskottet.

På de av kammarkollegium och statskontoret i deras ovannämnda yttrande anförda skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 april 1934.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman, Norling, Svenson* i Eskhult, *Wagnsson, Forssell* och *Karlsson* i Gillberga;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Hedlund* i Östersund och *Olsson* i Mellerud, fröken *Wellin* samt herrar *Björling, Johnsson* i Kalmar och *Gardell* i Stenstu.

Bilaga.

Till riksdagens första lagutskott.

I en inom riksdagens första kammare väckt motion nr 145 och en inom andra kammaren väckt lika lydande motion nr 297 har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande av förslag till sådan ändring i lagen om kyrkofond,

1) att vid uppskattning av löneboställes normalavkastning skall medräknas avkastningen av prästlönefond som härstammar från bostället, och att avkastningen av sådan fond icke på annat sätt skall medräknas vid bestämmandet av tillskott ur kyrkofonden; ävensom

2) att den i 7 § nämnda lag stadgade räntesatsen av 4 procent nedsättes till $3\frac{1}{2}$ procent.

Vidare har i två lika lydande motioner nämligen nr 146 i första kammaren och nr 292 i andra kammaren hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande och framläggande av förslag till sådan ändring i lagen om kyrkofond att vid uppskattning av normalavkastning av prästlöneboställen endast ett gemensamt värde skall sättas å samtliga ett pastorat tillhöriga boställen, därvid underskott å ett boställe må avdragas från avkastningen av annat boställe.

Genom Kungl. Maj:ts remiss den 16 mars 1934 hava kammarkollegiet och statskontoret anbefallts att till riksdagens första lagutskott, till vilket utskott nämnda motioner hänskjutits, avgiva utlåtande över motionerna.

I anledning härav få ämbetsverken anföra följande.

Fastställande av normalavkastning för boställe samt storleken av räntesatsen å fondavkastning har betydelse för uträknande av pastorat jämlikt 7 § kyrkofondslagen tillkommande tillskott ur kyrkofonden. Fastställande av normalavkastningsbelopp skall ske särskilt för varje boställe. Enligt Kungl. Maj:ts förslag i den till kyrkofondslagen liggande propositionen nr 187 år 1932 skulle boställes normalavkastning uppskattas särskilt för jordbruksdelen och särskilt för skogsdelen. Sammansatta andra lag- och jordbruksutskottet, till vars behandling propositionen hänsköts, föreslog emellertid, att uppskattningen av värdet å normalavkastningen skulle ske samtidigt och avse samma tidsperiod beträffande såväl jordbruks- som skogsdelen. Bland fördelarna med detta förslag angav utskottet särskilt, att underskott å en inkomstkälla finge avdragas från överskott å en annan. Detta innebure framför allt att ett svagt boställsjordbruk kunde erhålla stöd av boställets skogsbruk, då större ny- eller ombyggnad fordrades å bostället. I 10 § 4) av kyrkofondslagen är i överensstämmelse med utskottets nämnda förslag intaget stadgande att förlust å en inkomstkälla får täckas med överskott å annan.

Förevarande motioner gå ut på att pastoratets samtliga avlöningstillgångar i fast egendom och kapital skola vid bestämmande av normalavkastningen behandlas såsom en enda enhet, så att underskott å avkastningen för ett boställe får avdragas å överskottet på ett annat samt att vid uppskattningen av avkastningen från visst boställe ränta å från bostället härrörande kapitalfond skall inräknas i avkastningsbeloppet.

Beträffande motiven till den föreslagna ändringen torde få hänvisas till motionerna.

I förstone kan det väl synas obilligt att, om ett av pastorat förvaltad boställe under en uppskattningsperiod beräknas lämna underskott, pastoratet icke kan få avdraga underskottet å eventuellt förefintliga överskott å avkastning från andra av pastoratet förvaltade boställen eller ränteavkastning av fonder utan nödgas för att få medel till prästerskapets avlöning genom utdebitering utöver den fastställda maximiutdebiteringen täcka underskottet. Men vissa omständigheter tala för att varje boställe bör bibehållas såsom särskild ekonomisk enhet vid normaluppskattningen.

Enligt 1932 års reform av boställsförvaltningen skall den vinst respektive den förlust, som kan uppkomma därigenom att den verkliga avkastningen kommer att överstiga respektive understiga den uppskattade, stanna å pastoratet. Därmed har avsetts, att pastoratet skall hava ett omedelbart ekonomiskt intresse av boställsförvaltningen och att storleken av tillskotten ur kyrkofonden icke blir direkt beroende av den större eller mindre omsorg, som pastoratet nedlägger på förvaltningen. I händelse av uppkommen förlust åligger det sålunda pastoratet att genom utdebitering täcka bristen. Därest driften av en boställsegenom beräknas under flera år gå med underskott, torde i regel förutsättningarna för boställets försäljning vara för handen. Den år 1932 genomförda ändringen i den kyrkliga försäljningslagen avsåg bland annat en utvidgning av möjligheterna att försälja kyrklig jord, som lämnar en otillfredsställande avkastning. En boställsegenom, vars avkastning icke ens med hjälp av skogen, där sådan finnes, kan förränta

och amortera å egendomen nedlagda kostnader för byggnader och täckdikning m. m., torde i allmänhet icke lämpligen böra bibehållas för sitt ändamål. Därest pastoratet nu skulle berättigas avräkna å sådan egendom beräknat underskott från överskottet å avkastningen av annan boställsegenom eller från fondräntor, skulle detta innebära, att kyrkofonden i sista hand komme att få bära förlusten av den oekonomiska förvaltningen i form av ökade tillskott till pastoratet. Intresset för pastoratet att medverka till en dylik försäljning eller att eljest vidtaga åtgärder för en mera ekonomisk förvaltning av bostället komme följaktligen att minskas eller helt upphöra, och härigenom skulle sålunda en av grundförutsättningarna för 1932 års reform bortfalla.

Vad därefter angår nedsättningen av den lagstadgade räntesatsen, 4 procent, efter vilken avkastningen av prästlönefond skall beräknas, till 3 ¹/₂ procent, torde få erinras, att ämbetsverken redan i sitt utlåtande över det förslag som låg till grund för 1932 års lagstiftning uttalade sina betänkligheter mot att i lag eller eljest genom en för alla pastorat gemensam bestämmelse fastställa ett »normalvärde» å fondernas avkastning. För stadsgandet om ett normalvärde å fondräntorna har ansetts föreligga samma skäl som föranlett en sådan anordning beträffande boställsavkastningen. Ur enkelhetens synpunkt torde onekligen vissa fördelar vara förbundna med en enhetlig räntefot även om lämpligheten av räntesatsens fastställande i lag kan ifrågasättas. Att emellertid med utgångspunkt från nu rådande ränteläge i lag fastställa en lägre räntefot än 4 procent anse ämbetsverken så mycket mindre kunna komma i fråga som huvudparten av ifrågavarande fonder torde hava gjorts räntebärande genom sådan placering — utlåning mot säkerhet av inteckning i fast egendom eller inköp av obligationer — att räntesatsen är mer eller mindre oberoende av den för närvarande av bankerna tillämpade inlåningsräntan.

På grund av vad sålunda anförts och då tillräcklig erfarenhet om verkningarna av 1932 års lagstiftning ännu icke torde hava vunnits, anse ämbetsverken sig böra avstyrka förevarande motioner.

I beslutet hava jämte undertecknade deltagit statskommisarierna Spilhammar och Tottie samt t. f. kammarrådet Grönvall.

Stockholm den 6 april 1934.

LENNART BERGLÖF.

K. BERGENDAL.

H. SKOGLUND.
